

sekunde ni dan podaljšal, niti skrajšal, rekši, da se zemlja sedaj okolu svoje osi ravno tako hitro suče, kakor pred 2000 leti. *) Obseg zemlji je moral tedaj ostati jednak in toplota se ji od takrat ni spremenila. —

Popolno je toraj opravičena misel, da ima zemlja v svojem notranjem posebno toplino, ki se vsaj sedaj nič več ne izpreminja, — da se vsled kemijskih pretvorb v nji toplina nareja, a ta, kar je je preveč, zopet po izžarivanji izgublja. To pojednačenje je uzrok vedno delujočemu, a nikdar spremenljivemu skupnemu obstanku, kar je znamenje notranjemu življenju, ki se razodeva s tem, da živo telo svoje natvore in svojega bistva poleg vedne notranje premembe vendar ne izpremeni, ker vedno toliko oddaje, kolikor na silah ali lastnostih zopet v sebi na novo pridobiva.

Dopisi in novice.

— **Ministerstvo nauka** je 18. dne p. m. vsem c. k. deželnim šolskim svétom poslalo dopis velike važnosti, ki kaže, da ni pravi način, po katerem so se dozdej v gimnazijah in realkah vršile mature, to je, preskušnje zrelosti mladine, predno iz srednjih šol stopi na višja učilišča. Dijaki v srednjih solah se dandanes kot jetniki v galejah napenjajo v posamnih predmetih, koncem pa se vendar ne doseže to, kar mladega človeka kaže sposobnega v celoti. V vsem dopisu ministrovem se lahko med vrsticami bere, da dementira to, kar je prejšnjim njegovim ukazom načelo bilo. Res skrajni čas je, da se predručajujo ne same mature, ampak ves »Lehrplan« srednjih šol, po katerem nima veljati »das vielleicht fräppirende Detailwissen, sondern die erlangte geistige Reife überhaupt«.

»Nov.«

— **Iz seje c. k. deželnega šl. svéta za Kranjsko** dne 27. junija 1878.

Na dnevnem redu je bilo:

Prošnje za spraznjene učiteljske službe za filologijo in laški jezik na gimnaziji v Rudolfovem in izvedbe ravnateljstva srednjih šol o vprašanji: je li mogoče zvišati šolnino? predlagajo se s primernimi nasvéti sl. ministerstvu za uk in bogočastje.

Poročilo dež. nadzornika za humanistične predmete na srednjih solah o nadzorovanji gimnazije v Rudolfovem predlaga se slavnemu ministerstvu. Nekaterim gojencem na c. k. učiteljišču so odvzeli državne štipendije zaradi slabega napredka.

Na 4razredni ljudski šoli v Terziču bode v višjih razredih nemščina delomá učni jezik o pričetku šolskega leta 1878/79.

Učni čerteži na c. k. možkem in ženskem učiteljišču so bili predloženi. —

Poročilo dež. nadzornika za ljudske šole o nadzorovanji v Kranji se je vzelo na znanje in izšli so dotični ukazi.

*) Naj omenimo pri tej priliki važne znajdbe francoskega matematikarja Delaunay-a, dasiravno je znajdba še predmet daljne preiskave, ter se v tem ne more nič določenega povedati. Ta učenjak je namreč našel, da se zemlja po preteku 2000 let, — za to dobo so znana astronomska opazovanja — nekaj bolj počasi suče mimo takrat. Razloček v dolgosti dneva današnjega in onega pred 2000 leti je $\frac{1}{52.000}$ sekunde. To zakasnenje pa ni zakrivila zemlja sama s tem, da bi bila kaj večja postala, temuč luna, kar je tudi Delaunay dokazal; oseka in plima namreč zavira nekoliko zemeljno sukanje, ker vedno v nasprotno mer tišči.

Predštev pokojnice ljudskemu učiteljem za l. 1879 pošilja se s primernim nasvetom kranjskemu deželnemu odboru.

Začasni učitelj France Avser v Bohinjski Beli, Janez Peruci v Spodnjem Logu, in začasni nadučitelj Jožef Potokar v Mokronogu so bili imenovani stalni in dobili so dekrete.

Določili so načela, koliko namreč imajo dobivati učitelji vojaki, klicani k vojni, iz normalne šolske zaloge, in kar se tiče dotičnih šolskih služeb, ter so poslali to deželnemu odboru, naj priterdi.

Pozivi zastran kazni o šolskih zamudah, prošnje za nagrado in denarno pripomoč so bile razrešene.

— **Z Dunaja** se poroča: V mestnem zboru dunajskem 2. julija imenovani so tile Slovenci za definitivne učitelje: G. Anton Lipovec, dozđaj učitelj v Hornu; g. Ivan Petkovšek, dozđaj pomožni podučitelj na Dunaji; g. Jurij Vrančič, stud. phil. in dozđaj definitivni podučitelji na Dunaji.

— **Iz Ribnice.** (Okr. učit. konferenca v Kočevji.) Omenjeno je vže bilo v zadnjem listu »Učit. Tovarša«, da se ima sniditi učiteljska skupščina Kočevskega okraja 3. julija t. l. Vršila se je v istini — a vršila med strašnim gromom, bliskom in treskom, koji zadnji nam je tje gredé tudi zažgal skedenj v predmestju »Gnadendorf«, ter napravil meščanom trepet, nam pa britkost in maloserčnost.

Zbralo se je v šolski sobi čveterorazrednice Kočevske 33 učiteljev in 6 učiteljic — lepo število. — Predsedoval je c. k. okr. nadzornik gosp. Linhart. — Po volitvi dveh perovodij gosp. Dovarja in gđcn. Verderberjeve se je moral dnevni red zarad neugodnega vremena na sledeči način spremeniti:

1. točko obravnaval je z učenci 4. razreda ber. vajo realist. zadržaja »das Salz« gosp. predsednik. — Po kratkem uvodu prišedši do izraza »sol«, dal je citati učencem odstavek za odstavkom, ter razlagal obširno zadržaj jako umljivo. Dospevši do konca, ponavljal je g. Linhart celo b. vajo še enkrat skupno z otroci.

Dalje je sledilo mehanično in deklamatorično branje. — Pokazal nam je gosp. predsednik, kako ima učitelj pri realističnih spisih postopati, in vidili smo, da pri obravnavi realij ni ravno treba folijantov, obsegajočih kemije, fizike i. t. d., marveč naj se vzame podlaga temu predmetu samo šolska knjiga, z ktero naj se učitelj popred popolnoma soznani in na vsaktero predavanje dostojno pripravi. Gosp. Linhartu smo prav hvaležni za tako jasen poduk.

2. točko praktično telovajo ljudske šole pokazal je g. Dovar v telovadni dvorani realne gimnazije s prejšnjimi učenci prav točno, ter izpeljal posamne proste in redne vaje tako redno, da smo se čudili. Podali smo se potem v gimnazijsk muzej, kjer nam je zel. prijazni gosp. direktor Knap razkazoval naravoznansko zbirko, ki se je v malem času kaj lepo namnožila. — Zazvonilo je poldne, in šli smo v g. Lojevo gostilno, kjer smo bili dobro postreženi in pokrepčani. Ob dveh popoldne smo bili že zopet združeni v konferenčni sobi. — Pervo je g. Dovar bral svojo nalogo o telovadbi, ter jo ljudski šoli vrlo priporočal in opisoval. Za ta predmet so bile priporočane slovenske knjizice od g. g. Tomšiča in Zima.

V 3. točki: ali zamore učitelj že v ljudski šoli kaj storiti proti nezmernemu vživanju vpijanljivih pijač in kako bi se to izpeljalo, je poročal g. Skubec modro in temeljito. Priporočal je, da v tej zadevi naj bo učitelj sam zgled reda in treznosti, ter nasvetoval pri otrocih šolske hranilnice, branje mikavnih podučnih knjig in petje. Ugovarjalo in de-

batiralo se je pri 2. in 3. točki mnogo, pa brez posebnega uspeha; tudi prostih nasvetov ni manjkalo, ki so bili manj važni.

Na to nam gosp. predsednik dopoveduje, kakošne morajo šolske kronike biti in kaj naj obsegajo; priporoča nam natanjše red pri vradnih spisih in dopisih; v šoli računstvo na pamet, tudi pri pismenih vajah s posebnim ozirom na metrično mero in tehto; posamezno slovrške vaje; odgovore učencev v celih stavkih; realije samo pri čitanju, pametno sostavo reda (učnega) šolskih predmetov, poldnevni poduk, kjer so učne sobe prenapolnene, se vé z dovoljenjem visoke šolske oblastnije i. t. d.

Poročal je potem g. Papa o stanji okrajne učiteljske biblioteke, ter prašal, ktere knjige bi bile na novo za bukvarnico omisliti. Slediti je imela potem volitev novih udov knjigarne komisiji; pa je bila enoglasna želja izpolnjena, da naj stari udje še ostanejo.

V stalni odbor so bili voljeni z večino glasov g. g. Papa, Erker Janez in Dovar; v deželno učiteljsko konferenco pak g. g. Erker Jan., Papa in Raktelj.

K sklepu poprime gosp. inšpektor še enkrat besedo, ter nam iskreno in priserčno priporoča red v vseh rečeh, treznost, čitanje in spodbudno obnašanje. — Za vse prizadevanje in prijateljsko ljubezen do učiteljev se gosp. nadzorniku g. Papa v imenu vseh navzočih krepko zahvaljuje in skupščina se je razšla. Z Bogom! —

R—lj.

— **K okrajni učiteljski skupščini mesta Ljubljanskega.** 4. t. m. se je zbralo nad 30 učiteljev in učiteljic. Predsedoval je c. k. nadzornik pl. Gariboldi; zapisnikarja sta bila učitelja A. Žumer in Fr. Bahovec. Pervosednik je prebral vradne spise, ki so mu došli, in nasvete, ki jih je stavil okrajni šolski oblasti v preletu, povedal svoje opazke pri nadzorovanji mestnih šol, kar se tiče sprejetja in odpusta učencev; vradnih spisov; šolske discipline; podučevanja v posameznih naukih i. dr. O 2. točki: Kako naj se podučuje v mestnih šolah v jeziku . . . je poročal učitelj V. Grum, nasvetov ni stavil, a katehet Keržič je želel jezikoslovne knjige enake »Sprachbuch von Janežič« za podučevanje v jeziku. O 3. točki. »Izbera podučnih knjig in beril za l. 1878/79« so poročale vse mestne šole in sicer za I. mestno deško šolo učitelj V. Kumer, za II. m. d. šolo učitelj Fr. Raktelj, za dekljsko nunsko šolo katehet Keržič in za mestno dekljsko šolo učiteljica Mosova. Poročila prvih treh šol so se ujemala v tem, da je treba nemščino podučevati na podlagi maternega jezika, da je tedaj učitelju poleg nemških beril tudi treba slovensko-nemških ali če hočete nemško-slovenskih slovníc, zgol nemške slovnice so le za višje razrede, a na mestni dekljski šoli žele upeljati že v 3. razred zgol nemško slovnico, sicer pa vse te šole hote upeljati: J. Heinrichova nemška berila »II. in III. Theil« mesto dosihmal navadnih. — Glasovanja o tem ni bilo, ker predloge poterdi in obobri po §. 8 derž. sl. postave okrajno nadzorništvo. — Bajè se je uze to zgodilo. — O 4. točki: »okrajna učiteljska bukvarnica« je poročal učitelj Kokalj, nje pervomestnik. Voli se dosedanji odesk in pervomestnik se izreka »hva« za njegov trud. 5. V stalni odbor se volijo dosedanji udje: Linhart, Praprotnik, Raktelj in Tomšič. 6. V deželno učiteljsko skupščino: Praprotnik in Raktelj. — Še gre tukaj omeniti samostalnega predloga učit. Raktelja: pepelnica in vseh vernih duš dan naj bota prosta dneva. Predlog je bil podpiran in sprejet brez ugovora, se ve, da razsodba o tem pristoji drugi oblasti. Seja se konča ob 11. uri.

— **Vdovsko učiteljsko društvo** je imelo odborovo sejo 4. julija. — Navzočnih je bilo s predsednikom vred 7 odbornikov. — Tajnik poroča o društveni delavnosti. V društvo se sprejme g. J. Jerom od sv. Križa pri Kost-

njevici. — Dvema učiteljema se dovoli obrok za plačevanje. — Drugim dolžnikom se ima naznani, da plačajo zaostale doneske do konec avgusta, sicer nehajo biti udje društvu. Prošnja učiteljske vdove za izvanredno podporo se reši po pravilih. — Določi se dan prihodnjega občnega zбора na drugo polovico meseca septembra.

— **Slovensko učiteljsko društvo** je zborovalo 4. julija 1878. — Tajnik poroča: G. Stegnar je učiteljsko bukvarnico vredil in je v njegovem stanovanju učiteljem, društvnikom, na razpolaganje. — Razgovor je bil dalej v društvenem delovanju, o prihodnjem občnem zboru in o stvareh, ki se imajo postaviti tačas na dnevni red.

— **Za Radoljico** bode okrajna učit. skupščina 18. julija v šoli v Begunjah. Dnevni red: 1. Opazke c. k. šl. nadzornika. 2. Jezikoslovni pouk v ljudski šoli, da se z njim zadosti minist. ukazu dné 5. aprila 1878, št. 5316. 3. Praktična sestava in spisava prepisanega šolskega inventara. 4. Volitev poslanca v deželno učit. konferenco. 5. Volitev v bukvarničen odsek in v stalen odbor. 6. Samostalni predlogi.

— **Cecilijino društvo** bode imelo občni zbor v četrtek 25. julija t. l. z naslednjimi točkami: 1. ob osmih zjutraj slovesna sv. maša v stolnici; 2. ob desetih društveno zborovanje, ki bode obsegalo: a) Nagovor predsednikov, b) poročilo tajnikovo, c) poročilo glasbenega vodije, d) poročilo blagajnikovo, e) razne nasvete; 3. ob štirih popoldné obiskanje sv. Rešnjega Telesa med petjem — v stolnici; 4. ob šestih slovesne večernice v franciskanski cerkvi. Zvečer zabava. K zborovanju uljudno vabi vse društvnike, k drugim slovesnostim pa sploh vse prijatelje glasbe. Odbor.

— **V Černomlji** bode okr. učit. skupščina 28. julija. Dnevni red je: 1. Kako vzbuja in pospešuje učitelj domoljubno čuvstvo pri šolski mladeži in pri odrasčenih? (Poroč. Schiller in Germ). 2. Kako naj postopa učitelj pri porabi dr. Močnikovih računnic v ljudski šoli, da hitro doseže primeren namen poučevanja? (Poroč. Rupnik in Sturm). 3. Pouk v zgodovini v ljudski šoli, učna tvarina naj se kar moč na tanko določi? (Poroč. Šetina, Dular). 4. Kako naj učitelj vadi šolsko mladež rednosti in snažnosti? (Poroč. učiteljica Alojzija Bauer in učitelj Janez Barle).

— (**Šolstvo.**) V vojake sta bila z gimnazije tukajšnje koj s prva poklicana profesorja Zeche pa Adamek. Od bogoslovja jih je bilo klicanih sedem; dva odmenjena letos za presbitera, ki pa sta po milosti cesarjevi oproščena, da bota mogla obhajati sv. novo mašo; izmed dveh osmošolcev je eden pri zopetnem preiskovanju bil spoznan preslaboten, opravila pa sta oba godno preskušnjo. — Šole srednje, t. j. gimnazija in realka, in učiteljska pripravnica z vadnico vred sklenejo šolsko leto prihodnjo soboto 13. t. m. po sv. maši, in bodoči teden se bode vršila zrelostna preskušnja na realki pod predsedništvom nadzornika g. Zindlerja, na gimnaziji g. Šolarja, kateri jo vže ta teden vodi na realni gimnaziji v Rudolfovem; — ljudske šole in nunska dovršijo leto 20. t. m. — V Gradcu so nekatere šole nagloma sklenili, ker so prostori šolski potrebni vojaštvu.

— **V Kranji** ima prenehati niža gimnazija; vže prihodnje leto ne bode več I. razreda, isto tako preneha viša gimnazija v Zateču na Češkem, niža gimnazija v Sinji v Dalmaciji in realna gimnazija v Bruntalu v Šleziji.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na Irazredni ljudski šoli v Ihanu učiteljska služba l. p. 450 gl. in stanovanje, na Berdu pri Podpeči l. p. 400 gl. in stanovanje